

शिक्षक मेन्टरिङ कार्यान्वयन कार्यविधि, २०८०

प्रस्तावना : राष्ट्रिय शिक्षा नीति, २०७६ ले अङ्गिकार गरेको शिक्षकको निरन्तर पेसागत विकासको अवधारणा तथा गुणस्तरीय विद्यालय शिक्षाको लागि क्षेत्रगत अवधारणा अन्तरगत कार्यान्वयनमा ल्याइएको विद्यालय शिक्षा क्षेत्र योजना (२०२२/०२३-२०३१/०३२) का उद्देश्य प्राप्तिको लागि विद्यालय तहको शिक्षण पेसामा नवप्रवेशी शिक्षकलाई विषयसम्बद्ध आधारभूत शैक्षणिक सिपहरू हासिल गराई कक्षाकोठाको शिक्षण सिकाइलाई प्रभावकारी बनाउन तथा विद्यार्थी सिकाइ उपलब्धि अभिवृद्धि गर्न शिक्षक मेन्टरिङ कार्यान्वयनलाई सान्दर्भिक, वस्तुनिष्ठ, प्रभावकारी र विश्वसनीय बनाउन वाञ्छनीय भएकाले शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयले यो शिक्षक मेन्टरिङ कार्यान्वयन कार्यविधि, २०८० तयार पारी कार्यान्वयनमा ल्याएको छ ।

परिच्छेद १

नाम, प्रारम्भ, परिभाषा र उद्देश्य

१. **नाम र प्रारम्भ :** (१) यस कार्यविधिको नाम "शिक्षक मेन्टरिङ कार्यान्वयन कार्यविधि, २०८०" रहेको छ ।

(२) यो कार्यविधि स्वीकृत भएको मितिदेखि प्रारम्भ हुने छ ।

२. **परिभाषा :** विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा :

(क) "शिक्षक मेन्टरिङ" भन्नाले दक्ष तथा अनुभवी मेन्टर शिक्षकले निश्चित समयविधिमा नवप्रवेशी शिक्षकलाई कक्षाकोठामा आधारित पेसागत सहायता प्रदान गर्ने प्रक्रिया सम्झनुपर्छ ।

(ख) "मेन्टर" भन्नाले नवप्रवेशी शिक्षकलाई पेसागत सहायता प्रदान गर्ने तालिम प्राप्त, दक्ष तथा अनुभवी शिक्षक सम्झनुपर्छ ।

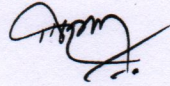
(ग) "नवप्रवेशी शिक्षक" भन्नाले शिक्षण पेशामा नयाँ नियुक्त शिक्षक सम्झनुपर्छ । यो शब्दले यो निर्देशिका लागु हुँदाका वखत आधारभूत तह (कक्षा १-५ र कक्षा ६-८) र माध्यमिक तह (कक्षा ९-१०) मा एक शैक्षिक सत्रभन्दा कम अध्यापन अनुभव भएका शिक्षक सम्झनुपर्छ ।

३. उद्देश्य : शिक्षक मेन्टरिङ कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्नुको उद्देश्य देहायअनुसार रहेका छन् :
- (क) नवप्रवेशी वा शिक्षण अनुभव कम भएका शिक्षकहरूलाई आधारभूत शैक्षणिक सिपहरूमा दक्षता हासिल गराउने,
- (ख) विद्यालयमा आधारित शिक्षक पेसागत विकास सहायता उपलब्ध गराउने,
- (ग) शिक्षकको निरन्तर पेसागत विकासका माध्यमबाट कक्षाकोठाको शिक्षण सिकाइमा सुधार ल्याउने,
- (घ) विद्यालयमा सिकाइ संस्कृतिको विकासमा सहयोग पुर्याउने ।

परिच्छेद २

नवप्रवेशी शिक्षक र मेन्टरको छनोट प्रक्रिया

४. नवप्रवेशी शिक्षकको छनोट : (१) आधारभूत तह (कक्षा १-५ र कक्षा ६-८) वा माध्यमिक तह (कक्षा ९-१०) मा अध्यापनका लागि नयाँ नियुक्त भएका वा एक शैक्षिक सत्रभन्दा कम शिक्षण अनुभव भएका अध्यापनरत शिक्षकलाई नवप्रवेशी शिक्षकका रूपमा छनोट गरिने छ ।
५. मेन्टरको छनोट प्रक्रिया : (१) देहायबमोजिमका योग्यता र अनुभव भएका व्यक्तिलाई मेन्टरका रूपमा छनोट गर्नुपर्ने छ :
- (क) माध्यमिक तहको हकमा सम्बन्धित विषयमा शिक्षाशास्त्रमा कम्तीमा स्नातकोत्तर तह उत्तीर्ण भएको र अन्य तहको हकमा कम्तीमा स्नातक तह उत्तीर्ण भएको
- (ख) मेन्टरिङ गर्ने सम्बन्धित विषयमा कम्तीमा सात वर्षको शिक्षण अनुभव भएको र सो विषयमा स्थानीय तहमा विद्यार्थीको सिकाइ उपलब्धि औसतभन्दा माथि भएको
- (ग) समन्वय तथा सहकार्य गर्ने सिप भएको
- (घ) उच्च पेसागत आचरण र नैतिक मूल्य मान्यता भएको
- (ङ) शिक्षक मेन्टर बन्न इच्छुक भएको

परिच्छेद ३

नवप्रवेशी शिक्षक सक्षमता प्रारूप र मेन्टरिङ प्रक्रिया

६. नवप्रवेशी शिक्षक सक्षमता प्रारूप : (१) शिक्षक मेन्टरिङबाट नवप्रवेशी शिक्षकमा विकास हुने मुख्य सक्षमताहरू देहायबमोजिम रहेका छन् :

- (क) पाठयोजना निर्माण र सिकाइमा समय व्यवस्थापन
 - (ख) सकारात्मक अपेक्षा र सिकाइ सहयोगी वातावरण निर्माण
 - (ग) विद्यार्थीलाई सिकाइ क्रियाकलापमा व्यस्त राख्ने तथा प्रभावकारी शिक्षण पद्धति अवलम्बन
 - (घ) सिकाइको मूल्याङ्कन
- (२) मेन्टर र नवप्रवेशी शिक्षकले माथि उल्लिखित चारओटा कक्षाकोठासम्बन्धी सक्षमताका लागि सँगै बसेर काम गर्नुपर्ने छ ।

७. मेन्टरिङ प्रक्रिया : (१) शिक्षक मेन्टरिङका लागि देहायबमोजिमको प्रक्रिया अवलम्बन गर्नुपर्ने छ :

- (क) मेन्टरले नवप्रवेशी वा मेन्टी शिक्षकसँग सुरुआती बैठक सञ्चालन गरी मेन्टरिङ सञ्चालनको कार्ययोजना निर्माण गर्नुपर्ने छ ।
 - (ख) मेन्टरले प्रधानाध्यापक, शिक्षक अभिभावक संघ वा विद्यालय व्यवस्थापनसँग आवश्यकताअनुसारको समन्वय गरी सहकार्यात्मक र सहयोगी वातावरणमा मेन्टरिङ कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने वातावरणको सिर्जना गर्नुपर्ने छ ।
 - (ग) नवप्रवेशी शिक्षकले मेन्टरिङको प्रक्रियामा आफ्नो शिक्षण प्रक्रियालाई आवश्यकताअनुसार थप परिष्कृत गर्दै समायोजनको प्रयत्न गर्नुपर्ने छ ।
 - (घ) नवप्रवेशी शिक्षकले आफ्ना वरपरका विद्यालयमा रहेका अन्य नवप्रवेशी शिक्षकहरूसँग सिकाइ सञ्जालको निर्माण गरी निरन्तर सिकने र सिकाउने संस्कारको विकास गर्नुपर्ने छ ।
- (२) बाइस हप्ताको अवधिमा कम्तीमा ३५ घण्टाको सक्रिय सहयोग रहने गरी न्यूनतम प्याकेजबाट नवप्रवेशी शिक्षकहरू लाभान्वित हुने छन् । उक्त ३५ घण्टाको समय विभाजनसम्बन्धी मार्गदर्शन देहायबमोजिम रहेको छ :

क्र.स.	क्रियाकलाप	समयावधि	कैफियत
१	सुरुआती बैठक, अभिमुखीकरण र कार्ययोजना निर्माण	४ घण्टा	शिक्षक मेन्टर, नवप्रवेशी शिक्षक र

(Handwritten Signature)

			सरोकारवालाहरूको उपस्थिति
२	कक्षा अवलोकन र पृष्ठपोषण	१६.५ घण्टा (कम्तीमा १.५ घण्टाको न्यूनतम ११ ओटा कक्षाकोठामा आधारित सहयोग सत्र हुने छ)	२० हप्ता अवधि। प्रत्येक दुई हप्तामा एक पटक भ्रमण गरिने।
३	मूल्याङ्कनअघि र पछि पूर्ण रूपमा कक्षाकोठासम्बन्धी मुख्य सक्षमताको बारेमा छलफल तथा अनुभव आदानप्रदान	३ घण्टा	
४	शिक्षक मेन्टरको सहयोगमा नवप्रवेशी शिक्षकहरूको सिकाइ सञ्जाल निर्माण, बैठक सञ्चालन, कार्यशाला तथा अन्य कार्य	७.५ घण्टा	मेन्टरिङ प्रक्रियाको अतिरिक्त समय
५	समापन कार्यक्रम, अनुभव आदानप्रदान र प्रमाणपत्र वितरण	४ घण्टा	सङ्क्षिप्त प्रतिबिम्बन

परिच्छेद ४

मेन्टरको क्षमता विकास र सहायता संयन्त्र

८. **मेन्टरको क्षमता विकास** : (१) छनोट भएका शिक्षक मेन्टरहरू पाँच दिने शिक्षक मेन्टरिङसम्बन्धी तालिममा सहभागी हुनुपर्ने छ । उक्त तालिमबाट शिक्षक मेन्टरहरू देहायका पक्षहरूमा सक्षम हुने छन् :

- (क) नेपालको शिक्षक पेसागत विकास प्रारूपको खाकामा रही शिक्षक मेन्टरिङको परिभाषा, लक्ष्य, अवधारणा, सिद्धान्त र पद्धति बुझ्नुका साथै तालिम वा सुपरिवेक्षणभन्दा मेन्टरिङ कसरी फरक छ भनेर थाहा पाउन
- (ख) कक्षाकोठासम्बन्धी मुख्य सक्षमता, उक्त सक्षमताहरूका सूचकहरू र कक्षाकोठा अवलोकन फारामसँग परिचित भई तिनको प्रयोग गर्न
- (ग) शिक्षक मेन्टरिङ प्रक्रियाका लागि आवश्यक मेन्टरिङ सिपहरू जस्तै विश्वासको वातावरण निर्माण, नवप्रवेशी शिक्षकसँग सामिप्यताको विकास, सक्रिय सुनाइ, प्रभावकारी कक्षाकोठा अवलोकन र रचनात्मक पृष्ठपोषण प्रदान गर्न

(घ) मेन्टरिड कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि कार्ययोजना निर्माण गर्न र स्वविकासका लागि योजना तयार गर्न

(२) शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्रले विकास गरेको तालिम पाठ्यक्रमका आधारमा प्रशिक्षक प्रशिक्षण पूरा गरेका प्रशिक्षकहरूबाट प्रदेशको शिक्षा तालिम केन्द्रले मेन्टरहरूको तालिम सञ्चालन गर्नुपर्ने छ ।

९. मेन्टर सहायता संयन्त्र : (१) मेन्टर सहायता प्रणालीका लागि देहायबमोजिमका संयन्त्र परिचालन गर्नुपर्ने छ :

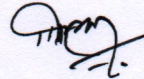
- (क) शिक्षक मेन्टरको सहयोगका लागि प्राज्ञिक मेन्टरले सङ्घीय तहमा रही काम गर्नुपर्ने छ । प्राज्ञिक मेन्टरको छनोट केन्द्रीय तहमा हुनेछ । विश्वविद्यालयका प्राध्यापकले प्राज्ञिक मेन्टरका रूपमा कार्य गर्ने छन् । तोकिएको समयमा फिल्ड मेन्टरलाई निरन्तर सहयोग प्रदान गर्नु प्राज्ञिक मेन्टरको जिम्मेवारी हुनेछ ।
- (ख) फिल्ड मेन्टरहरूको छनोट प्रदेश तहमा गरिनेछ । फिल्ड मेन्टरले आआफ्ना प्राज्ञिक मेन्टरको मार्गदर्शनमा रही काम गर्नुपर्ने छ । मेन्टरलाई आवश्यक सहयोग प्रदान गर्ने सम्बन्धमा फिल्ड मेन्टरको कार्यादेश तोकिनेछ । स्थानीय विषय बाहेकका अनिवार्य विषयहरूका लागि फिल्ड मेन्टरहरू छनोट गरी प्रदेश तहमा परिचालन गरिनेछ । क्याम्पसका प्राध्यापक र शिक्षा तालिम केन्द्रका प्रशिक्षकलाई फिल्ड मेन्टरका रूपमा छनोट गर्न सकिने छ ।
- (२) शिक्षक मेन्टरिड कार्यलाई नियमित, सान्दर्भिक, गुणस्तरीय र प्रभावकारी बनाउन आवश्यकताअनुसार मेन्टरहरूलाई प्राविधिक सहायता उपलब्ध गराउन योग्य र दक्ष फिल्ड मेन्टरहरूको छनोट गर्ने जिम्मेवारी प्रदेशस्थित शिक्षा तालिम केन्द्रको हुने छ ।

परिच्छेद ५

विभिन्न सरोकारवालाहरूको भूमिका

१०. शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयको भूमिका : शिक्षक मेन्टरिड कार्यक्रमलाई शिक्षक पेसागत विकासको एउटा महत्त्वपूर्ण अङ्गका रूपमा सञ्चालन गर्न शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयको भूमिका देहायबमोजिम हुनेछ :

- (क) नवप्रवेशी शिक्षकको अनिवार्य सहभागिता र मेन्टरिड सहयोग कार्य समय सान्दर्भिक एवम् गुणस्तरीय रहेको सुनिश्चित गर्न आवश्यक नीतिगत मार्गदर्शन विकास र आवश्यक निर्देशन दिने

(ख) शिक्षक मेन्टरिङ कार्यक्रम सञ्चालनका लागि स्रोत व्यवस्थापन गर्न आवश्यकताअनुसार समन्वय गर्ने

११. शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्रको भूमिका : शिक्षक मेन्टरिङ कार्यक्रम सञ्चालन गर्न शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्रको भूमिका देहायबमोजिम हुनेछ :

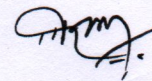
- (क) शिक्षक मेन्टरिङसम्बन्धी मापदण्ड, तालिम पाठ्यक्रम, तालिम निर्देशिका र अध्ययन पुस्तिका तयार गर्ने
- (ख) प्रदेशको शिक्षा तालिम केन्द्रका प्रशिक्षकहरूका लागि प्रशिक्षक प्रशिक्षण सञ्चालन गर्ने
- (ग) मेन्टरिङ कार्यक्रमका लागि आवश्यकताअनुसार अनुगमन गरी प्राविधिक सहयोग प्रदान गर्ने
- (घ) शिक्षक मेन्टरिङ कार्यक्रमका लागि बजेट व्यवस्थापनसम्बन्धी कार्य गर्ने
- (ङ) मेन्टरिङको गुणस्तर कायम राख्न शिक्षा तालिम केन्द्र र स्थानीय तहहरूसँग समन्वय गर्ने
- (च) प्रशिक्षक प्रशिक्षणको प्रमाणपत्रसम्बन्धी व्यवस्था गर्ने
- (छ) मेन्टरिङ कार्यक्रमको गुणस्तर मूल्याङ्कन गर्ने

१२. शिक्षा तालिम केन्द्रको भूमिका : शिक्षक मेन्टरिङ कार्यक्रम सञ्चालन गर्न प्रदेश स्थित शिक्षा तालिम केन्द्रको भूमिका देहायबमोजिम हुनेछ :

- (क) शिक्षक मेन्टर विकासका लागि स्थानीय तहसँग समन्वय गर्ने
- (ख) शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्रद्वारा स्वीकृत मेन्टरिङसम्बन्धी तालिम पाठ्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने
- (ग) स्थानीय तहमा कार्यरतशिक्षक मेन्टरहरूलाई तालिम प्रदान गर्ने
- (घ) शिक्षक मेन्टरहरूलाई प्रमाणपत्र प्रदान गर्ने
- (ङ) स्थानीय तहसँग समन्वय गरेर मेन्टर र नवप्रवेशी शिक्षकलाई कार्यथलोमा नै प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराउने
- (च) शिक्षक मेन्टरिङलाई प्रभावकारी बनाउन स्थानीय तहकासम्बद्ध जनशक्तिलाई अभिमुखीकरण गर्ने
- (छ) फिल्ड मेन्टरहरूको छनोट गर्ने

१३. शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाइ

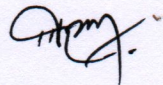
- (१) शिक्षक मेन्टरिङका कार्यक्रम सञ्चालन गर्न शिक्षा तालिम केन्द्र र स्थानीय तहसँग आवश्यक समन्वय गर्ने
- (२) शिक्षक मेन्टरिङसम्बन्धी आवश्यक कार्य गर्ने

- १४. स्थानीय तहको भूमिका :** शिक्षक मेन्टरिङ कार्यक्रमलाई प्रभावकारी र गुणस्तरीय बनाउन स्थानीय तहको भूमिका देहायबमोजिम हुनेछ :
- (क) तोकिएको मापदण्डका आधारमा शिक्षक मेन्टरहरूको छनोट गर्ने
 - (ख) विद्यालयसँग समन्वय गरी तोकिएको मापदण्डका आधारमा नवप्रवेशी शिक्षकहरूको छनोट गर्ने
 - (ग) नवप्रवेशी शिक्षक मेन्टरहरूको अभिलेख राख्ने
 - (घ) शिक्षक मेन्टरिङका बारेमा विद्यालयका प्रधानाध्यापकहरूलाई अभिमुखीकरण गर्ने
 - (ङ) नवनियुक्त शिक्षक वाशिक्षण पेसामा एक वर्षभन्दा कम अनुभव भएका शिक्षकहरूलाई मेन्टरिङ कार्यान्वयन प्रणालीमा सहभागी हुन प्रोत्साहन गर्ने
 - (च) शिक्षक मेन्टरिङ कार्यक्रमलाई विद्यालयमा आधारित शिक्षक पेसागत विकासका रूपमा निरन्तर रूपमा कार्यान्वयन गर्न विद्यालयहरूलाई प्रोत्साहन गर्ने
 - (छ) मेन्टरिङ कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने र आवश्यकताअनुसार प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराउने
 - (ज) शिक्षक मेन्टरिङ कार्यक्रमका लागि सहलगानी गर्ने
 - (झ) कार्यक्रम सम्पन्नपश्चात नवप्रवेशी शिक्षकहरूलाई प्रमाणपत्र प्रदान गर्ने

- १५. प्रधानाध्यापकको भूमिका :** शिक्षक मेन्टरिङलाई शिक्षक पेसागत विकास प्रणालीको एउटा महत्वपूर्ण अङ्गका रूपमा सञ्चालन गर्न प्रधानाध्यापकको भूमिका देहायबमोजिम हुनेछ :
- (क) मेन्टरिङको माध्यमबाट शिक्षक पेसागत विकासमा सहयोग पुर्याउने
 - (ख) नवप्रवेशी शिक्षक वा शिक्षण पेसामा एक शैक्षिक सत्रभन्दा कम अनुभव भएका शिक्षकहरूलाई मेन्टरिङ कार्यान्वयन प्रणालीमा सहभागी हुन प्रोत्साहन गर्ने
 - (ग) नवप्रवेशी शिक्षकहरूको कक्षाकोठाको कार्यसम्पादन अवलोकन गरी रचनात्मक पृष्ठपोषण प्रदान गर्ने
 - (घ) विद्यालयमा उपयुक्त सिकाइ वातावरण निर्माण गर्ने

- १६. प्राज्ञिक मेन्टरको भूमिका :** शिक्षक मेन्टरिङलाई प्रभावकारी बनाउन प्राज्ञिक मेन्टरको भूमिका देहायबमोजिम हुनेछ :
- (क) तोकिएको समयावधिमा फिल्ड मेन्टरहरूलाई निरन्तर सहयोग प्रदान गर्ने
 - (ख) अनलाइन, भौतिक र मिश्रित सिकाइको माध्यममार्फत फिल्ड मेन्टरहरूलाई सहायता प्रदान गर्ने

(ग) छ महिनाको अवधिमा कम्तीमा ६ पटक अनलाइन वा भौतिक रूपमा आफ्ना फिल्ड मेन्टरहरूलाई भेट्ने र फिल्ड मेन्टरहरूलाई कम्तीमा ३ पटक भौतिक रूपमा भेटेको सुनिश्चित गर्नुपर्ने

१७. फिल्ड मेन्टरको भूमिका : शिक्षक मेन्टरिङलाई गुणस्तरीय र प्रभावकारी बनाउन फिल्ड मेन्टरको भूमिका देहायबमोजिम हुनेछ :

- (क) तोकिएको समयावधिमा मेन्टरहरूलाई निरन्तर पेसागत सहयोग प्रदान गर्ने
- (ख) अनलाइन, भौतिक र मिश्रित सिकाइको माध्यममार्फत मेन्टरहरूलाई पेसागत सहायता प्रदान गर्ने
- (ग) छ महिनाको अवधिमा कम्तीमा ६ पटक अनलाइन वा भौतिक रूपमा आफ्ना शिक्षक मेन्टरहरूलाई भेट्ने र मेन्टरहरूलाई कम्तीमा ३ पटक भौतिक रूपमा भेटेको सुनिश्चित गर्नुपर्ने

१८. मेन्टरको भूमिका : शिक्षक मेन्टरिङ कार्यान्वयनलाई नियमित, गुणस्तरीय र प्रभावकारी बनाउन मेन्टरको भूमिका देहायबमोजिम हुनेछ :

- (क) नवप्रवेशी शिक्षकलगायत सम्बन्धित सरोकारवालाहरूलाई मेन्टरिङ कार्यान्वयन प्रणालीका बारेमा अभिमुखीकरण गराउने र सुरुवाती बैठकहरू सञ्चालन गर्ने
- (ख) संयुक्त रूपमा मेन्टरिङ तालिका बनाउने
- (ग) आवश्यकताअनुसार नमुना कक्षाको प्रदर्शन गर्ने
- (घ) नवप्रवेशी शिक्षकहरूलाई शिक्षणसम्बन्धी आवश्यक सहयोग प्रदान गर्ने
- (ङ) कक्षाकोठा अवलोकनका साधन प्रयोग गरी नवप्रवेशी शिक्षकका कक्षाहरूको अवलोकन गर्ने र आवश्यकताअनुसार पृष्ठपोषण प्रदान गर्ने
- (च) सिकाइ सञ्जाल गठन गर्न सहजीकरण गर्ने
- (छ) नवप्रवेशी शिक्षकलाई सिकाइको बारेमा प्रतिबिम्बन गर्न र अनुभव आदानप्रदान गर्न अवसर प्रदान गर्ने
- (ज) नवप्रवेशी शिक्षकलाई पेसागत विकासका विविध क्रियाकलापहरूमा संलग्न रहन र सोको निरन्तरताका लागि प्रोत्साहन गर्ने

१९. नवप्रवेशी शिक्षकको भूमिका : शिक्षक मेन्टरिङका माध्यमबाट कक्षाकोठाको शिक्षण सिकाइमा सुधार ल्याउन नवप्रवेशी शिक्षकको भूमिका देहायबमोजिम हुनेछ :

- (क) मेन्टरको उपस्थितिमा सञ्चालन गरिने सुरुआती बैठकहरूमा सहभागी हुने

- (ख) मेन्टरिङ प्रक्रियाका लागि संयुक्त रूपमा योजना तयार गर्ने
- (ग) योजनाअनुरूपका क्रियाकलापहरूमा सहभागी हुने
- (घ) तोकिएका कार्यसम्पादन पूरा गरी सिकेका कुराहरूलाई आफ्नै कक्षाकोठा क्रियाकलाप र विद्यार्थीको सिकाइमा प्रतिबिम्बित गर्ने
- (ङ) अन्य नवप्रवेशी शिक्षकहरू र शिक्षक मेन्टरसँग सहकार्य गर्ने
- (च) सिकाइ सञ्जालमा सक्रियतापूर्वक सहभागी हुने
- (छ) प्रधानाध्यापकसँगको समन्वयमा विद्यालयका शिक्षकहरूसँग आफ्ना सिकाइअनुभवहरू आदानप्रदान गर्ने

परिच्छेद ६

विविध

१९. **बाधा अड्काउ फुकाउ** : यस कार्यविधिमा भएका कुनै प्रावधानले शिक्षक मेन्टरिङ कार्यक्रम सञ्चालन तथा प्रमाणीकरणमा बाधा उत्पन्न भएमा त्यस्तो बाधा हटाउने अधिकार शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्रमा रहनेछ ।

२०. **संशोधन वा परिमार्जन** : यस कार्यविधिमा कुनै संशोधन वा परिमार्जन गर्ने अधिकार शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयमा रहनेछ ।

